

Kiskunsági
Nemzeti Park

GRASSLANDHU

VADGAZDÁLKODÁS NATURA 2000 GYEPTERÜLETEKEN

Mi az a Natura 2000?

A Natura 2000 az Európai Unió által létrehozott összefüggő ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmében keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területekre vonatkozó szabályokat a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet „az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről” tartalmazza (továbbiakban Natura 2000 rendelet).

A Natura 2000 területek lehatárolásának és fenntartásának célja az azokon található, a rendelet 1-3. számú mellékleteiben meghatározott fajok és a 4. számú mellékletben meghatározott élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Ennek értelmében elsődleges célnak kell tekinteni a kedvező természetvédelmi állapot és annak megőrzését szolgáló gazdálkodás fenntartást.

Hazánkban a Natura 2000 hálózat gyepterületekre vonatkozó szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet (továbbiakban Natura 2000 gyepterület) értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása kötelező gazdálkodóknak.

Szabályok Natura 2000 területen

Általános szabály, hogy a Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő, és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, végleges engedélynek megfelelően folytatott tevékenység korlátozás nélkül folytatható. A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen tilos engedély nélkül, vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, ami a terület védelmi céljainak megvalósítását akadályozza. Engedélyköteles tevékenységet engedély hiányában, illetve az engedélyben foglaltaktól eltérő módon történő végzését a természetvédelmi hatóság megtiltja. A természetvédelmi hatósági és szakhatósági jogköröket a területileg illetékes megyei kormányhivatal gyakorolja.

Fotó: pixabay

Fotó: Lucza Márk

A vadgazdálkodás általános szabályai természeti területen

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (továbbiakban Vadászati törvény) rendelkezése szerint a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával kapcsolatos kötelezettségeket és jogokat a törvény 5. § a) pontja szerint a természetvédelemre vonatkozó jogszabályok rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni, így a Natura 2000 területekre vonatkozó jogszabályokkal és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvénnyel (továbbiakban Természetvédelmi törvény) összhangban.

A 28. § (1) bekezdésével összhangban a vadászatra jogosult nem veszélyeztetheti a vadászható és nem vadászható állatfajok, valamint az egyéb élő szervezetek fennmaradását, továbbá a (4) bekezdés a) pontja értelmében a madárfajok fészkének és fészkelésének zavarása, megrongálása vagy elpusztítása tilos. A vadászterületen vadgazdálkodási, vadászati létesítmény a földhasználójának előzetes hozzájárulásával (29/A. § (1)), védett természeti területen pedig a természetvédelmi hatóság engedélyével létesíthető.

Természetvédelmi kezelés és vadgazdálkodás

A Natura rendelet 12. § (1) bekezdése szerint a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területekkel érintett földrésztlet tulajdonosa, vagyonkezelője, használója - ideértve a vadászatra, illetőleg halászatra jogosultat - köteles tőrni a természetvédelmi hatóságnak, az igazgatóságnak, illetve a természetvédelmi kezelést ellátó szervnek a védett természeti érték, Natura 2000 terület oltalma, tudományos megismerése érdekében végzett tevékenységét, így különösen a természetvédelmi érték megközelítését, őrzését, állapotának ellenőrzését, és a hatósági tájékoztató, valamint eligazító táblák elhelyezését úgy, hogy az a gazdálkodást, illetve a területhasználatot ne akadályozza. Természetvédelmi kezelőnek minősül a nemzetipark-igazgatósággal szerződésben álló vagy érvényes kutatási engedéllyel rendelkező magánszemély (pl. kutató) is.

A természeti értékek kutatása területileg érinthet olyan elkerített Natura 2000 területet, ahol zártéri nagyvadtartás folyik, például vadaskertet. Egyes fajok felmérésének időpontja, a faj életmeneti sajátjaiból adódóan, vadászati szempontból kiemelt időszakokra eshet. Bizonyos rovarfajok csak egy rövid ideig, jellemzően az imágók rajzási periódusában vizsgálhatók, míg aktivitásuktól függően a felmérések sokszor esnek az alkonyattól pirkadatig tartó napszakra. Kritikusabb mintavételi időszakok lehetnek az április és az október hónapok, amelyek átfednek egyes nagyvadfajok vadászati idejével.

Ilyen esetekben a kutatást végző személynek szükséges felvenni a kapcsolatot a területen vadgazdálkodást folytató szervezettel.

Mire irányulnak a kutatások? Az élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvek megvalósulásáról a tagállamok 6 évente átfogó országjelentést készítenek. Az országjelentés kiterjed az irányelv mellékletein szereplő közösségi jelentőségű fajokra és élőhelyekre, azok természetvédelmi helyzetének változására, a veszélyeztető tényezőkre és elterjedési területük, valamint állományaik változására.

Hulladék kezelése Natura 2000 területen

Vadászati tevékenység során keletkező töltényhüvely hulladéknak számít. A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény értelmében bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles, hulladéknak minősül. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 187. § (1) b) pontja szerint, aki természeti területen - beleértve a védett természeti, Natura 2000 területet is - a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységet folytat, szemetel, a területet más módon szennyezi természetvédelmi szabálysértést követ el. A magyar vadászat etikettje is megköveteli a töltényhüvelyek összeszedését és a vadászterületről történő eltávolítását.

Az engedéllyel nem rendelkező vadgazdálkodási létesítményen (pl. szóró), a vadállomány etetése céljából kihelyezett mezőgazdasági vagy egyéb termény a hulladékról szóló törvény 2.§ (1) bekezdése értelmében biológiailag lebomló hulladék, így annak elhelyezése Natura 2000 területen természetvédelmi szabálysértés.

Vadászati létesítmények Natura 2000 területen

A Vadászati törvény 29/A. § (1) bekezdés alapján vadászterületen vadgazdálkodási, vadászati létesítmény a föld használójának előzetes hozzájárulásával létesíthető. Országos jelentőségű védett természeti területen a természetvédelmi hatóság engedélyre van szükség.

Védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen a Natura gyeprendelet 4. § (5) bekezdésével összhangban vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélyre van szükség. Az engedélyezést megelőzően minden esetben szükséges egyeztetni a területileg illetékes nemzetipark-igazgatósággal, mivel a Natura 2000 terület jelölésének céljait sértő tevékenység esetén (például jelölő élőhely károsítása), a természetvédelmi hatóság felfüggesztheti vagy megtilthatja a tevékenység folytatását és kötelezheti a tevékenység folytatóját az eredeti állapot visszaállítására. A rendelet előírásait az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 3. §-ának a)-d) pontja szerinti területek közül a gyep (rét, legelő) hasznosítású területekre (a továbbiakban: Natura 2000 gyepterületek), valamint földhasználókra kell alkalmazni. Fontos megjegyezni, hogy a Natura 2000 rendelet hatálya nem bizonyos művelési ághoz, hanem hasznosításhoz köti. Ez azért fontos, mert rendelkezéseit így alkalmazni kell gyakorlatilag minden gyepnek (rétnek, legelőnek) tűnő Natura 2000 területre vonatkozóan, tehát akár szántó művelési ághoz, de gyepként hasznosított területekre is.

Dolmányos varjú fiókák. Fotó: Lóránt Miklós

A 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól 14. § A Vtv. alkalmazásában vadgazdálkodási létesítménynek, berendezésnek minősülnek a következők: a vadászterületen mesterségesen létesített vadetető és dagonya, takarmánytároló, szózó, vaditató, épített les, vadaskerti kerítés, épített vadbefogó, vadkárrelhárítást szolgáló kerítés és más műszaki létesítmény, apróvad tenyésztésére szolgáló létesítmény, amennyiben azok megfelelnek a műszaki és biztonsági követelményeknek.

A szórók kialakítása bár engedélyköteles, mint mesterségesen létesített vadetetők, de értelmezésük elég plasztikusan és eltérően van kezelve a vadgazdálkodásban. Sok esetben a szórók jelentik a vadgazdálkodási tevékenységből adódó természetes élőhelyek degradációjának legfőbb okát. A szórók területén és közvetlen közelében a vegetáció átalakul, az eredeti növénytakaró sérül a fokozott vad jelenlét következményeként fellépő taposás és túsás miatt. A földfelszínre kihelyezett etetőanyag alatt a gyep befullad és erősen gyomosodik, valamint inváziós növényfajok jelennek meg. Egyes élőhelyek különösen érintettek a szórók okozta leromlással, így az erdei tisztások kocsordos-őszirózás sziki magaskőrösei, a mocsárrétek, a zombékosok és magassárrétek. Mivel a szórók helyének nem megfelelő kiválasztása jelölő élőhely és/vagy jelölő faj állományait veszélyeztethetik, ezért előzetesen azok helyét egyeztetni szükséges a területileg illetékes nemzetipark-igazgatósággal.

Szegélycserjések és vadbúvósávok

Vadászterületen lősávok és nyiladékok kialakítása folyamán sor kerülhet fák, bokrok és cserjék kivágására, ritkán pedig az erdőszegélyek sűrű szegélycserjéseinek vegyszeres irtására is van példa, hogy az erdőbelső láthatóvá váljon. Adott esetben ez kedvezőtlen hatással jár a Natura 2000 terület kijelölésének alapjául szolgáló élőhelyek és fajok számára. Az erdőtörvény hatálya alá nem tartozó fák és facsoportok kivágása, valamint a vegyszerhasználat engedélyköteles tevékenység Natura 2000 területen.

Sokszor a lősávok rendszeres tisztítása természetvédelmi szempontból kedvező, különösen erősen nádasodó és cserjésedő élőhelyeken, melyek nem érintettek gyepgazdálkodással. A rendszeresen szárazított, kaszált részek területén a gyep és a hozzá kötődő növény- és állatfajok fennmaradása biztosított, a terület élőhelyi diverzitására pozitív hatású.

Ellentétes tevékenység a vadbúvó cserjesávok létesítése. Erre a célra előszeretettel alkalmaznak és telepítenek sűrű hajtásszerkezetű és a szárnyas apróvad számára táplálékot nyújtó fajokat. Amennyiben a tevékenység a Natura 2000 terület jelölésének és jó természeti állapotának fenntartásával nem ellentétes, valamint a telepített növényfaj nem számít fafajnak, engedély nélkül végezhető. A Natura rendelet 9. § (2) bekezdése által meghatározott természetvédelmi engedélyköteles tevékenységnek minősül a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény, valamint a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló kormányrendelet hatálya alá nem tartozó fa, facsoport, fás legelőn lévő fa telepítése, kivágása.

Fontos tudni, hogy a Natura 2000 gyeprendelet kiterjed a közösségi jelentőségű fajokat, valamint közösségi jelentőségű természetes élőhely-típusokat veszélyeztető inváziós és termőhely-idegen növényfajokra és kezelésükre. Az 5. § (2) – „Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell...”

Az élvefogó csapdák üzemeltetésére szigorú szabályok vonatkoznak. Fotó: KNPI archívum

A Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű fajokat és élőhelyeket veszélyeztető lág- és fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok

1. Fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok:

Magyar név	Tudományos név	Magyar név	Tudományos név
akác	<i>Robinia pseudo-acacia</i>	alkörmös	<i>Phytolacca americana</i>
amerikai kőris	<i>Fraxinus americana</i>	japánkésérűfű fajok	<i>Fallopia spp.</i>
bálványfa	<i>Ailanthus altissima</i>	kanadai aranyvessző	<i>Solidago canadensis</i>
keskenylevelű ezüstfa	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	magas aranyvessző	<i>Solidago gigantea</i>
fekete fenyő	<i>Pinus nigra</i>	parlagfű	<i>Ambrosia artemisifolia</i>
erdei fenyő	<i>Pinus silvestris</i>	selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>
gyalogakác	<i>Amorpha fruticosa</i>	süntök	<i>Echinocystis lobata</i>
kései meggy	<i>Prunus serotina</i>		
zöld juhar	<i>Acer negundo</i>		

Egyes, a rendelet mellékletében szereplő inváziós növényfajok kedvelt apróvadbúvók:

Cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*)

Elsősorban ártéri területeken jelenik meg tömegesen, de csatornák partján, erdei nyiladékokban, erdőszegélyeken és bolygatott területeken, mint például vadászati létesítmények körül is megtalálható, ahonnan a gyepes élőhelyre is átterjed. Nagyszámú és hosszú életképességű magot terem, amelyet a szárnyas apróvad szívesen fogyaszt. Vegetatív sarjképzése és megújuló képessége kiváló. Sűrű hajtásrendszere erősen árnyékol, állományainak záródása esetén kiszorítja az őshonos vegetáció fajait. Avara nitrogénben dúsítja a talajt, valamint allelopatikus hatása. Erős tősarjképző tulajdonsága ellenére vegyszermentes visszaszorítása lehetséges. A már záródott, idős állományok nagy mennyiségű zöld tömegétől a téli időszakban szárazulással szabadulhatunk meg. Területtől függően pár szárazúást követően a fiatal hajtások már kaszálhatók és legeltethetők. Fiatal hajtásait a szürkemarha legeli, valamint a sűrűbb állományokban végzett legeltetés felnyitja az élőhelyeket. Kezelést évi több alkalommal szükséges elvégezni a vegetációs periódusban, míg a legeltetésnél a rendszeres tarra rágatás a kívánatos.

Keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)

Az Ázsiából származó keskenylevelű ezüstfát szikes és rontott talajú területek fásítása céljából honosították meg, napjainkban mezővédő erdősavók és vadbúvósávok kialakítása során használják előszeretettel. Mélyre nyúló karógyökerének köszönhetően jól tűri a szárazságot, ennek köszönhető megtelepedése szikes területeken. Nem túl magas, de terebélyes lombzata leárnyékolja a gyepszínt, közvetlen környezetét pedig nitrogéndúsító gyökérzete miatt gyomosítja, ezért természetvédelmi szempontból nem kívánatos jelenléte. Szálanként való megjelenése kismértékben kedvező is lehet, mivel fészkelő- és búvóhelyet kínál egyes fajoknak.

Közlekedés Natura 2000 területen

A vadgazdálkodási létesítmények és berendezések látogatása, valamint vadászati tevékenység során a gépjárművel való közlekedés a talajfeszín taposását eredményezi. Ennek elkerülése érdekében mérsékelni kell a nedves, felázott talajállapotok mellett történő gépjármű használatot. A Natura 2000 gyeprendelet 3. § (4) bekezdése tiltja gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítását.

Fokozottan védett madárfaj fészkelésének kímélete

Egyes madárfajok, mint például a fokozottan védett rétisas (*Haliaeetus albicilla*) fészkelési ideje korán kezdődik és átfedhet bizonyos nagyvadfajok (gímszarvasbika, dámbika) vadászati idejével, valamint a mezei nyúl és a fácán társas vadászatával. A vadászati tevékenység fokozott zavarást jelent, ezt eltérő mértékben tolerálják a különböző fajok.

A Vadászati törvény 28. § (4) bekezdés a) pontja kimondja, hogy tilos a madárfajok fészkelésének és fészkelésének zavarása, megrongálása vagy elpusztítása. A Természetvédelmi törvény 43. § (1) hasonlóan rendelkezik, miszerint tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.

A rétisas elsősorban sík vidéki öreg erdőkben és fasorokban építi fészket. A költőpárok december második felétől kezdenek fészkeépítésbe és korábbi fészkeik tatarozásába. A fészkefoglalás és az új fészkek építése akár már novemberben is megkezdődhet. Násztevékenységük főként januárban zajlik, ezt követően a tojásrakás fő ideje február, de a korán költő párok már január közepén elkezdhetik a kotlást. A költés sikerességét igazoltan veszélyeztetheti a különböző – a rétisas költőhelyén végzett, a kotló vagy fiókat nevelő madarakat figyelmen kívül hagyó – gazdálkodási tevékenység, mint az erdő- és vadgazdálkodás. Költési

időben a fészkek körül 300–400 méter sugarú nyugalmi zónát kell kijelölni, tekintettel arra, hogy a rétisas a költési időszakban fokozottan érzékeny, ezért a célirányos, közvetlenül a fészkekre ható zavarások kizárásáról gondoskodni szükséges.

Mérgezett csalétek kihelyezése

A Vadászati törvény 37. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a vad és élőhelyének védelme érdekében tilos vadászni tiltott vadászati eszközzel, így többek között mérgezett vagy altató csalétekkel.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 245. § c) pontja értelmében orvvadászatnak minősül, aki a külön jogszabályban meghatározott tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon vagy kíméleti területen vad, illetve fokozottan védett vagy védett gerinces állat elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez.

Fokozottan védett élő szervezet egyedének, valamint védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedének, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket, károsítása vagy elpusztítása a Btk. 242. § (1) bekezdése természetkárosítás büntettének minősíti.

A Vadászati törvény 37/B. § (2) bekezdése szerint a vadászati hatóság - közösségi jelentőségű vadászható vadfaj vonatkozásában a 38/A. § (1)-(3) bekezdésében foglaltak szerint, más vadfaj vonatkozásában állat-egészségügyi, vadvédelmi, illetve állomány-szabályozási okból is - a mérgező hatású anyagok használatára vonatkozó külön jogszabályok figyelembevételével engedélyezheti szelektív mérge alkalmazását.

Vadkár

Lokálisan előfordul a vaddisznó jelentősebb kártétele, amely a védett hagymás növények kitérésében és gumóik elfogyasztásában nyilvánul meg. Főleg a nádas területek szegélyében, amely kiváló búvóhelyet nyújt a vadaknak, figyelhető meg jelentősebb vadhatás. Elsősorban szikesek, mocsár- és láprétek kosbor, bangó és kikerics állományai érintettek. Izolált, kis kiterjedésű élőhelyfragmentumok növényállományai veszélyeztetettek elsősorban.

A földön fészkelő madárfajok populációira negatív hatást gyakorolhat a szörmés ragadozók túl magas egyedszáma adott területen.

A Vadászati törvény 80. § (1) és (2) bekezdése lehetőséget biztosít a természetvédelmi szempontból végzet vadállomány szabályozására, ha egyes vadfajok állománya a vadászterület biológiai életközösségét, valamint a védett természeti területet jelentősen veszélyezteti. Kezdeményezhető az adott vadfaj állományának csökkentése a vadászati hatóságnál a károsult kérelmére, illetőleg az erdőzeti vagy természetvédelmi hatóság kezdeményezésére, hogy a vadászatra jogosult az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentését vagy a szükséges védőintézkedéseket megtegye.

Fotó: pixabay

Vadgazdálkodási, vadászati létesítmény elhelyezése körütekintést igényel.
Fotó: KNPI archívum

Mérgeztől elpusztult rétisas teteme.
Fotó: KNPI archívum

A LIFE IP GRASSLAND-HU
(LIFE17 IPE/HU/000018) projekt az Európai Unió
LIFE Programjának támogatásával valósul meg.

Kiadja: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, 6000 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.
Tel.: +36 76/482-611, e-mail: titkarsag@knp.hu www.knp.hu, www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark
Grafika: Szűcs Ferenc, Szöveg: Danyik Tibor, Borítófotó: Schneider Viktor,
Fotó: KNPI archívum, Lóránt Miklós, Lucza Márk, pixabay
A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált
Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (LIFE17 IPE/HU/000018)
www.grasslandlifeip.hu, fb.com/grasslandlifeip